

FERTILITEIT

Na het donorschandaal: hoe komt het dat Deens zaad de spermamarkt domineert?

Cryos, de grootste spermabank ter wereld, staat in het Deense Aarhus. (Photo by Henning Bagger / AFP) — © AFP

Belgische fertiliteitsklinieken halen gemiddeld driekwart van hun sperma uit Denemarken. "In ons land mogen fertiliteitsklinieken niet actief donoren rekruteren. Dat werkt het tekort uiteraard in de hand."

Maria Saldi

Maandag 2 juni 2025 om 11:34

Mattia, rood haar, 185 centimeter, steenbok, ambitieus en sociaal. Het profiel van de spermadonor op de site van de European Sperm Bank (ESB) had er evengoed een op een datingsite kunnen zijn. De Deense spermabank kwam in opspraak omdat een van zijn donoren met een kankerverwekkend gen minstens 67 kinderen verwekte, van wie 52 in België. Hoewel het ESB op zijn website belooft de nationale limieten te respecteren, werd het sperma in België toch veel vaker gebruikt dan de limiet van zes vrouwen toeliet.

BELUISTER OOK. [DE INSIDER. 52 kinderen verwekt in België met sperma van donor met kankerverwekkend gen: "De fertiliteitscentra wisten het niet van elkaar"](#)

Dat de bewuste donor Deens is, is geen uitzondering: liefst driekwart van het zaad in Belgische fertiliteitsklinieken komt uit Denemarken. Zijn de Denen vrijgevig met hun zaad, of hebben de Deense spermabanken een goed zakenmodel uitgedokterd?

Om het gebrek aan spermadonoren op te vangen, doen bijna alle fertiliteitsklinieken in België een beroep op donaties uit Denemarken. Zeven van de vijftien klinieken

halen zo goed als al hun zaad uit Denemarken, slechts één kliniek doet bijna alle inseminaties met zaad van Belgische bodem. Dat onderzocht Dorian Accoe van het Bioethics Institute (UGent) in zijn doctoraatsonderzoek. In totaal komt gemiddeld 74,3 procent van het gebruikte zaad in Belgische fertiliteitsklinieken uit Denemarken, dat tevens het enige land is waaruit ons land spermadonaties importeert.

Leven geven

“In België mogen fertiliteitsklinieken niet actief rekruteren naar donoren”, zegt bio-ethicus Dorian Accoe. “Dat werkt het tekort uiteraard in de hand. Ook heeft niet iedere kliniek een spermabank. Ze doen dus een beroep op de voorraad van andere klinieken, of ze gebruiken Deense leveranciers. Daar zijn er wel commerciële spelers, met toegang tot meer donoren.”

LEES OOK. [“Ik begon te googelen en sloeg in paniek”: deze mama’s kregen te horen dat hun donorkind een genmutatie heeft](#)

“Sommigen redden levens, anderen geven leven.” Met die slogan wil de Deense spermabank Cryos International nieuwe donoren enthousiasmeren. Onder meer dankzij advertenties zou in Denemarken het aantal donoren hoog liggen. Voor het grote geld moeten ze het niet doen: donoren krijgen er per donatie maximaal 500 kronen, of zo’n 67 euro. Cryos International trekt voor zijn marketing de altruïsmekaart, en dat lijkt te werken: de spermabank is wereldwijd de grootste speler. Sinds zijn oprichting in 1987 kwamen er al 85.000 Cryos-baby’s ter wereld. De spermabank verstuurt zaad naar klinieken en particulieren in meer dan 120 landen. Ook de andere grote speler, European Sperm Bank, is in Denemarken gevestigd en hielp al 35.000 kinderen geboren worden in tachtig landen.

“Sommigen redden levens, anderen geven leven”. Advertentie van de Deense spermabank Cryos International. — © Cryos International

Wat ook in het voordeel van de Deense spermabanken speelt, is de flexibele Deense wetgeving over de anonimiteit van donors. Een donor kan er al dan niet voor kiezen om zijn identiteitsgegevens vrij te geven wanneer het donorkind achttien jaar wordt, een zogenaamde “identificeerbare donor”. Zo trekken spermabanken meer donors aan, en kunnen ze zich aanpassen aan verschillende nationale wetgevingen. In de

meeste Europese landen is anoniem donorschap verboden, in België voorlopig nog niet.

LEES OOK. [Hoe kon een donor met genafwijking 52 kinderen verwekken in België?](#)

In ons land zijn er momenteel twee opties: ofwel neem je als wensouder een gekende donor, zoals de broer van de man of meemoeder of een vriend, ofwel krijg je een anonieme donor. Een identificeerbare donor, zoals in de meeste Europese landen de norm is, kan hier in principe niet. "Sinds kort is er wel een gedoogbeleid voor identificeerbare donoren, als ze uit het buitenland komen", zegt Accoe.

Samenwerking stopgezet

Aan anonieme donatie komt deze regeerperiode een einde. Dat moet volgens minister van Volksgezondheid Frank Vandenbroucke (Vooruit) "bijdragen aan de transparantie en bescherming van de betrokkenen". Vraag is of dat het tekort aan donoren niet nog groter zal maken. Hoewel de opkomst van DNA-databanken en 'donordetectives' een donor nooit helemaal garandeert dat hij anoniem blijft, is het voor veel donoren wel een belangrijke voorwaarde om te doneren. Uit een Deense studie uit 2012 bleek dat 67 procent van de donoren geen zaad meer zou geven, mocht hij dat niet anoniem kunnen doen.

Petra De Sutter, voormalig hoofd van de Reproductieve Geneeskunde in het UZ Gent, is hoopvol. "Je zal gewoon een ander donorprofiel krijgen. Nu zijn het vaak twintigers die een centje willen bijverdienen en misschien niet stilstaan bij wat het betekent om donor te zijn. Zonder anonimiteit krijg je iets oudere mannen die mensen kennen met vruchtbaarheidsproblemen en bewust kiezen voor het donorschap. Het is aan de overheid om die ommekeer te bewerkstelligen, met campagnes zoals het Rode Kruis dat voor bloeddonatie doet."

LEES OOK. [Politieke wereld richt het vizier in het donorschandaal steeds nadrukkelijker op het FAGG: "Er is sprake van schuldig verzuim"](#)

"Grote tekorten aan zaaddonatie, mannen meld je aan als donor!" De oproep van de Nederlandse kliniek UMC Utrecht klinkt bijna wanhopig. Het UMC zette zijn samenwerking met Deense spermabanken zoals Cryos stop, uit een gebrek aan controle over de donoren. Net als veel andere Nederlandse klinieken was het UMC na de opheffing van de anonimiteit in Nederland, in 2004, grotendeels aangewezen op buitenlands zaad. Nu de internationale samenwerking wegvalt, heeft het zelfs zijn wachtlijst moeten sluiten waardoor geen enkele wensouder zich nog kan aanmelden.

Belgische spermabedrijven zullen er niet zo snel komen, zegt Accoe. "Dat gaat in tegen ons verbod om een lichaam of delen ervan te commercialiseren." Dus blijven we, net als veel andere Europese landen, aangewezen op de commerciële spermabanken in Denemarken.